

GERDA VAN WAGENINGEN

Moerland

TRILOGIE

Gerda van Wageningen

Moerland trilogie

HET HUIS MOERLAND

ZOMER OP MOERLAND

TERUG NAAR MOERLAND

Z&K

Uitgeverij Zomer & Keuning

Het huis Moerland

1

ERGENS IN DE VERTE KRAAIDE EEN HAAN. DE BLONDE JONGE VROUW IN het pompeuze hemelbed draaide zich slaperig om. Het was nog donker buiten. Ze trok een kussen over haar oren, maar het hielp niets. Het was voorjaar. De merels op de dakrand zongen dat het een lieve lust was en beneden in de keuken hoorde ze gerommel met pannen. De langzame stappen van Meijer klonken op de trap. Het was kil in huis. Meijer moest de kachels aansteken voordat hij aan zijn andere werkzaamheden begon. Als de familie dan een uur of anderhalf later opstond, was het niet meer zo koud in hun kamers.

Over een week zou het Pasen zijn. Een vroege Pasen dit jaar. Mabelia le Sage ten Broek keerde zich op haar rug en haar ogen ontwaarden vaag de overbekende contouren in haar kamer aan de achterkant van het grote huis. Ze hoorde Meijer zachtjes haar eigen kamer binnensluipen om de brand in het hout te steken, dat al klaarlag zodat hij zo min mogelijk geluid hoefde te maken. Ze kneep haar ogen dicht, alsof hij kon zien dat ze in het donker wakker lag! Het geknetter laaide op.

Even geruisloos verdween hij weer. Zijn jarenlange ervaring met het stilletjes rondsluipen op zijn dikke wollen sokken maakte dat ze er nooit wakker van werd als het vuur werd aangestoken. Enfin, na Pasen was dat afgelopen. Dan werd op koude dagen alleen nog de haard in de grote salon aangestoken als mama het koud had en dat was vaak het geval.

Mabelia ging zitten. Van slapen kwam niets meer. Ze rekte zich uit en griste haar kleren naar zich toe. De jonge freule was er heel geslepen in geworden om voor dag en dauw ongezien het huis uit te sluipen. Het liefst ging ze dan naar de paardenstal, daar deden de knechten net of ze haar niet zagen. Dat was voor iedereen het gemakkelijkst, want deftige jongedames hoorden alleen in de stal te komen om uit rijden te gaan. Dan moesten ze gekleed zijn in een speciaal rijkostuum, en zich door een van de knechten op hun paard laten helpen alsof ze zelf nergens toe in staat waren, in een dameszadel, dat sprak, want vrouwenbenen hoorden keurig naast elkaar te liggen,

zelfs boven op een paardenrug. Het was ongehoord voor een freule om in de stallen rond te hangen om haar lievelingsdieren wat extra haver te geven, en al helemaal ongehoord om te helpen met het uitmesten of het roskammen. Haar vader, die erg streng was, wist daar vanzelfsprekend niets van. Ze grinnikte.

Er stonden veertien paarden in de stallen bij het grote huis van Moerland. Jonker Le Sage ten Broek, de vader van Mabelia, en haar twee oudere broers hadden vanzelfsprekend hun eigen rijpaard. Haar moeder niet, die was bang van paarden, die reed alleen in een koets. Dan was er haar eigen elegante zwarte paard en de oude pony waarvan haar jongere zusje nog steeds geen afstand wilde doen. Daarnaast stonden er natuurlijk koetspaarden. De werkpaarden voor op hun landerijen stonden verderop in de grote boerderij die bij Moerland hoorde.

Het had de afgelopen nacht licht gevroren, merkte ze toen ze buiten kwam. Toch was het niet bijtend koud, zelfs van over het water dat achter Moerland liep, kwam slechts een nauwelijks merkbaar zuchtje wind. De lucht was helder. Aan de horizon begon het lichter te worden en de eerste sterren verbleekten. Het beloofde een heerlijke dag te worden.

Diep snoof Mabelia de frisse lucht van het Hoekse Waardse platteland in haar longen op. Zo ongeveer in het midden van het eiland lag het deftige buiten Moerland, het huis was een van de deftigste huizen op het eiland. Impulsief rende ze naar het water. Verschrikt vlogen een paar eenden op uit het riet. Ze waren al druk bezig elkaar het hof te maken. Mabelia moest lachen. Over het hof maken gesproken! Toen slaakte ze een diepe zucht.

Freule Le Sage ten Broek was twee weken geleden twintig jaar geworden en volgens papa had ze op deze leeftijd eigenlijk al getrouwd moeten zijn. Maar goed, het meisje was kieskeurig en dat mocht ze volgens hem ook zijn. Toch werd het de hoogste tijd dat ze een geschikte verloofde kreeg. Hij had eens goed nagedacht over jongemannen die in aanmerking kwamen om de zorg die hij over haar had van hem over te nemen. Plotsklaps rilde ze en drong het tot haar door dat het aan het water kouder was dan ze had gedacht. Ze wilde niet

trouwen. Nog niet. Papa kon het allemaal zo mooi uitdenken en op de proppen komen met onverschillig wie, ze zou nee zeggen. Ze wilde vrij zijn! Die drang tot vrijheid was niet helemaal vreemd in de familie, wist ze.

Met stevige tred liep ze naar de stallen om er haar eigen gang te gaan zoals ze dat zo vaak deed. De honden die hier sliepen, kwamen ogenblikkelijk op haar af, al waren ze eigenlijk de grote liefde van haar twaalfjarige zusje Florence, het nakomertje van haar ouders. Van mama mochten de honden niet in huis. Het waren papa's honden, die vaak meegingen op de jacht, vriendelijke labradors die uitstekend overweg konden met de paarden en deze graag volgden, vooral de pony van Florence.

Een uurtje later kwam ze door de keuken weer binnen. Hier was Jantine al bezig met het ontbijt. 'Goedemorgen, freule,' zei ze met een beleefd knikje, want ook voor het personeel was de jonker streng. Ze waagden het absoluut niet zich vrijheden te veroorloven waar mijnheer zich aan zou kunnen storen.

'Wil je een kopje thee en een beschuitje boven brengen?' was de vaste vraag van Mabelia.

'Maar natuurlijk, freule.'

Bovengekomen trok ze haar inmiddels naar paarden ruikende kleren uit. Ze waste zich in het water dat ze uit de lampetkan in de bijbehorende gebloemde schaal goot, trok schone kleren aan en borstelde haar lange haren; dikke blonde haren die bijna tot op haar middel hingen als ze niet ingevlochten waren en keurig opgestoken zoals dat moest sinds ze op haar achttiende haar belijdenis had gedaan. Onder tusschen nipte ze aan de thee. Ze neuriede zachtjes.

Gelukkig was de koude winter van 1890 achter de rug. Het ijs had nog maar een paar weken geleden zo dik op vaarten en rivieren gelegen dat ze vele ritten met de slee over het ijs hadden gemaakt. O, het was zeker geen ongezellige winter geweest, maar gasten waren er weinig gekomen naar het afgelegen Moerland, dat onder zulke omstandigheden moeilijk te bereiken was.

Haar vader had meer thuis gezeten dan gebruikelijk en dan dronk hij nog meer dan gewoonlijk. Mabelia wist best dat er werd gekletst over

het nogal forse drankgebruik van de jonker. Daar was vaak ruzie over. Als hij dronken was, schold hij op mama als de eerste de beste bootwerker, tot die zich huilend en bibberend van de zenuwen in haar boudoir terugtrok. Haar oudste broer Louis zei nooit wat en was vaak op pad zonder dat iemand wist wat hij nu eigenlijk uitvoerde, maar haar jongere broer Ary had bijna elke dag ruzie met papa over de gang van zaken op Moerland en riep dikwijls dat het Huis Moerland op de rand van de afgrond balanceerde. De enige reactie van haar vader daarop was gewoonlijk een borrel. Het personeel had dan weer wat extra's om over te kletsen. Ze zuchtte licht.

Haar eigen dagen bracht ze door met lezen en nutteloze zaken als pianospelen, Frans spreken met mama, visites afleggen en het van Jantine leren van de huishoudelijke zaken die zich in een deftig huis voordeden. Mama had dat zelf nooit geleerd, maar ze vond het nuttig als een getrouwde vrouw scherpe ogen had en precies wist wat er al dan niet gedaan moest worden in een grote huishouding. De tijden veranderden. Goed en betrouwbaar personeel was steeds moeilijker te krijgen. Het zuinig beheren van een voorname huishouding werd steeds belangrijker.

Mabelia zuchtte ervan. Het interesseerde haar niet erg dat het personeel weleens een handje rozijnen snoepte uit de voorraadkamer. Als Jantine soms extra koekjes bakte voor de knechten, kon ze zich daar niet druk om maken, in tegenstelling tot mama als die erachter kwam. Jantine zorgde er echter voor dat dat maar zelden het geval was. Mabelia glimlachte plotseling stil voor zich uit. Wat haar betrof, mochten ze, maar mama was daar zeer streng in.

Mama was een geboren barones, van een hoogstaande familie, maar totaal verarmd. Toen hadden de Le Sage ten Broeks nog geld gehad. Haar vaders vader had nog geleefd, een strenge man met grote bakkebaarden, smalle lippen en vooral priemende ogen waaraan niets ontsnapte. Eigenlijk had papa's broer Moerland moeten erven, papa was eerst twee jaar lang opgenomen geweest in de zaak van zijn schoonfamilie. Toen was tot ontsteltenis van de familie de sportieve oom verongelukt bij het bergbeklimmen in Zwitserland. Grootpapa was niet lang daarna van verdriet gestorven. Zelf herinnerde Mabelia

zich die tijd niet, want ze was nog niet eens geboren. Alleen Louis was er, vernoemd naar diezelfde grootvader, en Ary was kort daarna op Moerland geboren, vernoemd naar zijn grootpapa van moederskant. Die was inmiddels ruim tachtig jaar en logeerde in de zomer altijd enkele weken op Moerland.

Hij was een gezonde, sterke man die graag grapjes maakte, maar van zakendoen niet veel kaas had gegeten. Liever had hij gejaagd, soms zelfs met de oude koning Willem, die op Het Loo woonde met zijn jonge vrouw Emma en hun dochtertje Wilhelmina. De koning sukkelde de laatste tijd nogal met zijn gezondheid. Ze schenen, volgens de dingen die Louis weleens fluisterde, een aantal jaren geleden dezelfde voorliefde te hebben gehad voor jonge, welwillende actrices, al wist Mabelia niet goed wat ze zich daarbij moest voorstellen.

De jonge koningin Emma, die zelfs jonger was dan de inmiddels overleden zoons van de koning waren geweest, had echter het hart veroverd van de oude man en hem een gelukkige oude dag bezorgd. Daarbij had ze hem de kroonprinses geschonken, die te zijner tijd haar oude vader op zou volgen en zodoende het voortbestaan van het koningshuis had verzekerd. Mabelia had het meisje weleens ontmoet, tien was ze nu. De freule was tweemaal op Het Loo uitgenodigd geweest, maar ze voelde zich er niet op haar gemak. Ze had er liever in de stallen gekeken, maar dat was vanzelfsprekend uitgesloten geweest. Ze was goed voorbereid op zo'n belangrijk evenement, dat werd van jongedames verwacht.

Anderhalf jaar geleden had ze in Den Haag gedebuteerd, toen hadden mama en zij een paar weken bij grootpapa gelogeerd. Inmiddels hadden drie jongemannen naar haar hand gedongen, maar van wie twee al door waren papa gewogen en te licht bevonden. De derde was geschikt, maar was tegelijkertijd verwickeld geraakt in een affaire met een jonge vrouw van lage geboorte die een kind van hem verwachtte, dus daar had grootpapa heel beslist een stokje voor gestoken. Ziezo, ze zag er weer uit als de jongedame die ze hoorde te zijn. Mabelia keek tevreden in de spiegel. De frisse buitenlucht had een bloes op haar wangen getoverd. Nee, bruin was ze niet, daar zou mama wat van krijgen. Maar een roze gloed die haar gezondheid ver-

ried, stond haar goed. Haar ogen schitterden. De rit te paard had haar goedgegaan. Ze moest zich haasten. Papa was erg punctueel waar het de maaltijden betrof en het ontbijt vond om acht uur plaats, niet vroeger en niet later.

Ze was de laatste die de grote eetkamer binnenkwam. Florence pikte al een plakje worst van een schaalte, waarvoor ze prompt een standje kreeg. Haar vader zat ongeduldig te wachten aan het hoofdeinde van de tafel. Mama verscheen weer eens zuchtend in haar ochtendjapon, wat betekende dat ze zich niet helemaal in orde voelde. Louis en Ary waren druk in gesprek.

‘Wat vindt u er nu van, papa?’ wilde Louis weten zodra de familie Le Sage ten Broek zich in haar geheel om de ontbijttafel had geschaard. ‘Ik vind het niets, maar helaas schijnt mijn mening bij deze jongeman geen zoden meer aan de dijk te zetten.’

Ary stak zijn kin naar voren. ‘Ik heb goed nagedacht en blijf bij mijn besluit.’

‘Maar Rotterdam...’ bemoeide zijn moeder zich ermee. ‘Waarom wil je niet naar mijn vader in Den Haag?’

‘Omdat ik zelf iets op wil bouwen, mama. Ik wil niet in de familiezaak van grootpapa. Trouwens, die zaak wordt al min of meer bestuurd door oom Claes en oom Reinier, is het niet?’

‘Ze hebben een directeur die dat voor hen doet, maar voor jou zouden ze best ruimte kunnen maken.’

‘Voor mij hoeft dat niet. Voor die deftige Haagse lieden ben ik maar een eenvoudige landjonker.’

‘Ja, dat zeker, maar daar hoef je niet mee te spotten, Ary. Jij bent nu eenmaal familie. Je zou de oude man een groot plezier doen als je in de zaak kwam.’

Ary schudde met een beslist gebaar het hoofd. ‘Louis zal Moerland krijgen en dat vind ik uitstekend, maar mijn erfdeel zal besteed worden aan een bouwbedrijf. Ik heb al wat geld van mezelf, en daarmee begin ik. Later zal ik uitbreiden.’

‘Maar je weet niets van bouwkunde af!’ riep zijn moeder uit.

‘Alles kan geleerd worden. Ik heb goed onderwijs genoten en ik heb in Leiden gestudeerd.’

‘Rechtsgeleerdheid.’

Ary knikte toen hij terugdacht aan de afschuwelijke studiejaren, want de studierichting was door zijn vader bepaald en hij had daar geen enkele invloed op gehad. Heel veel rijkeluiszootjes studeerden rechten. Hij had er kennisgemaakt met een hoop koude drukte waar Louis zich prettig bij zou hebben gevoeld, maar Ary niet.

Ary was heel anders. Hij was recht door zee en had op een gegeven moment besloten zelf wat van zijn leven te maken. Rotterdam was een snelgroeiende stad, de havens breidden zich in hoog tempo uit en daardoor moest er veel gebouwd worden, van eenvoudige huizen tot bedrijfsgebouwen. Die bedrijvigheid trok hem aan. Hij wilde op eigen kracht iets bereiken waarbij hij niet terug hoefde te vallen op zijn deftige familienaam. Hij wilde met gewone mensen omgaan en zich eenvoudigweg Ary ten Broek laten noemen. Geen jonker, geen dubbele namen en vooral geen groot huis als Moerland, waaraan de mensen zich vergaaptten. Hij was een man die op zijn doel af wilde gaan, en hij wist precies wat hij wilde. Ary’s lichaam was zelfs robuust gebouwd. Eigenlijk leek hij slechts in de verte een beetje op zijn vader, uiterlijk dan. Maar Ary was Ary, als klein kind al, en zo was er in de familie nog nooit iemand geweest.

‘Zeg jij er eens wat van, Alois!’ Zijn moeder keek hulpzoekend naar haar echtgenoot, die door ervaring wijs geworden slechts zijn schouders ophaalde.

‘Ik heb die jongen al zo vaak iets gezegd, maar ik kan me niet heugen dat hij ooit geluisterd heeft.’ Het klonk als een verwijt en tegelijkertijd was het een simpele vaststelling. De tijd dat hij zich daarover mateloos opgewonden had, lag echter al jaren achter hem. Verschil had het nooit gemaakt. ‘Ik zeg al drie maanden dat het ongehoord is om een bouwbedrijf te willen beginnen, maar het heeft zoals gebruikelijk niets geholpen. De jongen doet toch wat hij wil.’ Er klonk afkeuring in zijn stem door.

Het deed Ary pijn, maar hij had al lang en breed aanvaard dat zijn vader noch zijn moeder blij met hem waren. Alleen in Mabelia herkende hij veel van zichzelf. Ze was zachter en volgzamer dan hij, bovendien was ze een vrouw en werd daarom veel meer aan banden

gelegd dan een man. In haar herkende hij zijn eigen vrijheidsdrang en zijn behoefte om iets van het leven te maken zonder de familienaam als kruiwagen te gebruiken.

O, papa en mama hadden het nog niet in de gaten, of ze staken hun hoofd in het zand, maar met Mabelia zouden ze nog wat beleven! Louis was een slappeling in zijn ogen. Louis hield van wijn en trijn en Ary was ervan overtuigd dat het familiefortuin er totaal doorheen gejaagd zou zijn tegen de tijd dat Louis een respectabele leeftijd had bereikt.

Florence was een lieverdje, maar ze was nog erg jong. Maar Mabelia! Als hij ergens om op Moerland wilde blijven, zijn ouderlijk huis waar hij zich nooit thuis had gevoeld, was het om Mabelia.

‘Gelukkig hebben we Louis nog,’ verzuchtte zijn moeder en ze glimlachte tegen haar lieveling, die grondig door haar toegevendheid was verpest.

‘Precies, Louis blijft op Moerland,’ onderstreepte Ary met een zeker genoegen.

Florence werd door haar moeder berispt omdat ze zat te roeien, wat wilde zeggen dat mes en vork breeduit op de borden rustten en dat was niet netjes, dat hoorde niet. Ze was geboren als een beschaafde adellijke jongedame en hoorde zich derhalve zo te gedragen. Hun moeder las Mabelia en Florence vele malen per dag de les, want voor haar waren goed gedrag en stand het belangrijkste in haar leven. Florence was nog te jong om veel verzet te durven plegen, maar Mabelia deed meestal net alsof ze haar moeders zachte stem niet hoorde en voor de rest was ze zo veel als maar mogelijk was buiten. Ze zwierf graag langs het water met de honden op haar hielen. Ze bereed haar hengst Rochas en bezocht hun pachtboerderijen in de omgeving, niet om te controleren, zoals haar vader soms deed, maar gewoon omdat ze de mensen kende en ze overal even vriendelijk waren tegen de vrijgevochten jonge freule. Ze hoorde er de laatste nieuwtjes en leerde heel wat van het plattelandsleven. Wat haar vader en Louis de hele dag uitvoerden, was het meisje niet geheel duidelijk, maar andere beschaafde heren ontmoeten en met hen eindeloos sigaren mee roken of cognac mee drinken scheen heel belangrijk te zijn.

'Je kunt beter op Moerland blijven om Louis te helpen,' zei de jonker voor misschien wel de honderdste keer. Want hoewel hij van al zijn kinderen vooral van Louis hield, was hij zeker niet blind voor diens fouten. Louis hield, net als hijzelf, maar dan in nog grotere mate, te veel van de goede dingen des levens. Ary's kwaliteiten zag hij zeer goed in. Ary was een man op wie iemand kon bouwen, Louis een man die het bezit zou verkwanselen om aan geld te komen. Louis was zoals hij, zelf had hij eveneens meer opgemaakt dan eigenlijk acceptabel was. Moerland was beslist niet meer zo welvarend en machtig als vijfentwintig jaar geleden. Het was pijnlijk om dat toe te moeten geven, maar de boeken spraken voor zich en zijn rentmeester liet ook weleens het een en ander vallen over het slinkende vermogen van de familie.

Hij zuchtte onhoorbaar en keek naar Mabelia. Ze moest en zou het huwelijksaanzoek aannemen dat eraan zat te komen, maar het werd hem bang te moede als hij eraan dacht hoe zijn oudste dochter zou reageren op het feit dat de door hem zo gewenste bruidegom reeds vijfendertig was en getrouwd geweest was, hoewel er gelukkig geen kinderen waren. Jonkheer Rogier van Mildevoorde bewoonde een heel aardig kasteeltje tussen Den Haag en Delft, misschien zou dat helpen.

In ieder geval zou zijn echtgenote half in katzwijn raken van verrukking als Rogier Mabelia daadwerkelijk een aanzoek zou doen. Maar het meisje zelf zou al dat uiterlijk vertoon niet belangrijk vinden.

Ze zou Rogier zien als een kleine, kalende en veel te dikke man, met de blik van een geroutineerde vrouwenversierder. Een man die achter andere vrouwen aan zou gaan zodra hij zijn echtgenote zwanger had gemaakt van een rechtmatige erfgenaam, voor hem de enige reden om tot een tweede huwelijk over te gaan. Zelfs Alois was niet blind voor die kant van de man die hij als bruidegom voor zijn oudste dochter wenste, maar aan de andere kant moest hij toegeven dat enige aanvulling van zijn geslonken fortuin meer dan welkom was. Rogier was zeer welvarend en binnenkort moest Alois geld hebben voor Moerland. Mabelia moest de prijs betalen, had hij besloten, en

zijn vrouw zou het ongetwijfeld met hem eens zijn. Nee, ze hadden er niet over gepraat. Hij zou, als het zover was, eenvoudig meedelen dat Rogier zeer geboeid was geraakt door Mabelia's schoonheid, haar landelijke frisheid en haar levenslustige houding.

Mabelia zelf was zich van al die gedachten niet bewust. Ze voelde de spanningen aan tafel. Een mens zou eraan gewend moeten raken, maar wat haar betrof, wende het nooit, vreesde ze. Ze wilde naar buiten. Een van de paarden moest een veulen krijgen, daar wilde ze bij zijn, maar dat kon pas als iedereen met andere dingen bezig was.

Mama vertelde, hoewel het niemand interesseerde, dat de vrouw van de dominee straks op visite zou komen. Natuurlijk begreep Mabelia best dat ze daarbij aanwezig hoorde te zijn en vooral dat ze een goede indruk moest achterlaten. Dat goede betekende dan vooral dat ze een lieve, zachte en volgzame indruk moest maken. De domineese sprak gelukkig nauwelijks Frans, dus er kon gewoon in hun moedertaal gesproken worden. Dit ondanks mama's persoonlijke voorkeur voor het Frans, dat ook aan het hof gesproken werd. Het was in de meeste adellijke kringen de voertaal. Florence zou op moeten draven om een handje te schudden. O, ik móet een smoes verzinnen om eraan te ontkomen, dacht Mabelia wanhopig. Ze had last van haar buik en dat betekende dat ze haar periode zou krijgen. Zou ze het ongemak een beetje overdrijven, zodat ze in bed kon blijven, en daarna haar eigen gang kon gaan als niemand nog aan haar dacht? Het was misschien de beste manier.

Ze zuchtte en schoof wat met haar eten heen en weer, haar gezonde trek bedwingend, maar straks zou ze Jantine wel paaien om wat lekkers te brengen bij de koffie om halfelf. Haar moeder fronste meteen haar wenkbrauwen. 'Ik voel me niet helemaal lekker, mama, ik ga nog een uurtje in bed liggen.'

De arme mama was zelf maar al te vaak niet lekker en lag dan ook het liefst in bed, dus ze maakte geen ophef en knikte slechts.

Mabelia stond op zodra haar vader het dankgebed had uitgesproken. Eenmaal op haar kamer nam Mabelia niet eens de moeite om zich uit te kleden en daadwerkelijk in bed te gaan liggen. Ze schoof ongeduldig haar borduurwerk terzijde en ging in de vensterbank van het

hoge raam zitten. Verlangend keek ze naar buiten.

De dag was aangebroken. De merels zongen niet langer, maar waren bezig om wormen of bessen te zoeken. Beneden achter het huis slofte Meijer met brandhout. De wasvrouw sjouwde een ketel dampend water naar het koetshuis, waar ook een zomerkeuken was, waar onder andere gewassen werd. Jantine voerde wat restjes brood aan de wachtende eenden, die op vaste tijden ongeduldig voor de keuken-deur zaten te kwaken.

De zon scheen stralend. Het was voorjaar en Mabelia verlangde er hartstochtelijk naar om buiten te kunnen zijn.

2

ER KLONK GERATEL VAN WAGENWIELEN. EEN VERLEGEN BOERENZOON draaide zijn met modder besmeurde boerenkar de deftige oprijlaan van Moerland op, om pal voor het huis aan de rand van het bordes te stoppen. Louis keek verveeld op en mompelde iets over een hufter die niet begrepen had hoe het hoorde.

Ary kwam zonder commentaar te leveren overeind om eens te gaan kijken wat hier de bedoeling van was. Een paar minuten later hielp hij de onvast op zijn benen staande gestalte van zijn vader uit de kar. De boerenzoon reed opgelucht weg, na zich van zijn onaangename taak te hebben gekweten de stomdronken jonkheer veilig thuis af te leveren.

Alois had overgegeven op zijn dure, deftige pak, zong en lalde en zijn echtgenote kwam geschrokken de hal in fladderen. 'Is hij ziek?'

'O, hij zal zich beslist zo voelen als hij straks weer een beetje bij zijn positieven komt,' liet haar jongste zoon weten. 'Jantine, maak water warm en neem straks die stinkende kleren mee om ze te laten reinigen.'

'Ja, mijnheer.'

'Is het weer zo laat?' Louis keek om de hoek en wat hij zag, belemmerde hem niet om zelf een cognacglas te vullen.

Meijer moest helpen om de jonker even later boven in zijn bed te

krijgen. Ary keek op de gestalte van zijn vader neer en stelde vast dat hij alleen nog minachting voor zijn vader voelde. Zijn besluit stond muurvast, hij zou er niet meer over discussiëren. Morgenochtend ging hij weg. Het werd tijd om een paar dingen in te pakken en de laatste zaken te regelen.

Aan het einde van de middag vond hij Mabelia terug op een boomstronk aan het water. Hij ging naast haar zitten en keek zijn zuster aan. 'Morgenochtend is het zover en vertrek ik in alle vroegte, zodat niemand me kan tegenhouden.'

'Dat vindt papa nooit goed.'

'Hij komt er pas achter als ik al lang en breed weg ben. De tijd is voorbij dat zijn goedkeuring of afkeuring nog invloed heeft op mijn beslissingen.'

Ze keek hem onderzoekend aan. 'Ik wilde dat ik ook een man was,' verzuchtte ze toen. 'Het lijkt me heerlijk om zo onafhankelijk te zijn.' Hij glimlachte even. 'Jij hebt een onafhankelijke geest, ook al ben je een vrouw.'

Ze knikte. 'Dat is waar, maar daarmee kom ik niet ver. Ik moet hier blijven. We krijgen heel de zomer gasten. Grootpapa komt, een of andere schrijver wil hier in alle rust aan een boek werken en is uitgenodigd. Papa zei bovendien dat ene Rogier van Mildevoorde een paar dagen komt logeren. Mama en ik moeten natuurlijk iedereen bezighouden, muziekavondjes organiseren, en van die oervervelende kaartavondjes zien te overleven. Zo nu en dan mag ik dan een roei-tochtje op de Binnenmaas maken, maar daarmee heb ik het wel gehad.'

'Het is het leven dat je in de toekomst te wachten staat, Mabelia, als je eenmaal getrouwd bent.'

Ze knikte aangeslagen. 'Daarom zou ik net als jij graag weg willen gaan. Mag ik niet met jou mee?'

Hij grinnikte. 'De stad en de havens, dat is niets voor jou. Je zou er niet wennen. Ondanks alle toestanden ben je aan Moerland gehecht, het land, het water, de dieren... ze houden je vast met onzichtbare ketenen, meisje.'

'Jou ook,' zei ze.

'Ja, mij ook, maar ik kan hier niet leven op de manier zoals papa en Louis doen. Ik zou gek worden van zo veel zinloosheid. Moerland beheren en weer welvarend maken, dat zou wat vergoeden, maar ik zou het nooit op mijn manier kunnen doen. Er zou alleen een hoop ruzie van komen als ik probeerde de zaken zo te regelen dat ondanks papa en Louis niet alles telooft. Moerland zal later van Louis zijn. Ik kan hier wel een beetje blijven rondhangen, maar dat is mijn aard niet.'

Ze knikte. 'Mag ik je alsjeblieft zo nu en dan op komen zoeken?'

'Dat belooft ik.'

'Waar ga je precies wonen?'

'De eerste twee weken ga ik in een hotel. Ondertussen zoek ik woonruimte en verdiep ik me in de mogelijkheden. Ik denk dat ik op zoek ga naar een compagnon. Als ik de zaak opzet, moet ik iemand hebben van wie ik veel kan leren. Misschien moet ik eerst zelfs twee, drie jaar bij iemand gaan werken om ervaring op te doen in een dergelijk bedrijf, tot ik er voldoende van af weet en voor mezelf kan beginnen. Eén ding is zeker: ik blijf niet op Moerland.'

Ze knikte. 'Ik wilde maar dat Louis net was zoals jij.'

'Louis lijkt meer op papa.'

'Wij lijken geen van beiden op mama.'

Hij glimlachte. 'Grootmama Le Sage ten Broek was net zo'n vrije geest als wij, meisje. Herinner je je haar nog?'

Mabelia knikte. 'Vaag. Ze lachte zo leuk. Ze wist altijd precies wat ze wilde en kreeg het voor elkaar ook.'

Ary stond op. 'Precies. Ik zal je schrijven en laten weten waar ik zit. In geval van nood kun je me altijd op komen zoeken. Als er iets is, moet je me dat schrijven. Mabelia, wil je me een beetje op de hoogte houden van het reilen en zeilen op Moerland?'

'Dat belooft ik je. Ik zal je missen, Ary.'

'Ik jou ook, meisje. Pas goed op jezelf. En denk na wat je doet voordat je je aan een of andere kerel laat binden.'

'Papa gunt me nog even de tijd, hoop ik.'

'Ik heb daar zo mijn twijfels over. De boeken van Moerland laten een

beeld zien dat me niet vrolijk stemt. Niemand weet overigens dat ik die heb ingekeken. Als papa een rijke huwelijkskandidaat voor je vindt, zal hij alles op alles zetten om je voor het altaar te krijgen.'

'Als ik niet wil, kan niemand me dwingen. En als ik er niet tegen opgewassen ben, kom ik naar jou toe. Goed?'

Hij knikte. 'Ik zal er voor je zijn waar dat in mijn vermogen ligt. Dat beloof ik je bij dezen, Mabelia. Pas jij in mijn plaats dan een beetje op mama en vooral op Florence?'

'Dat zal ik doen. Ik wens je alle geluk van de wereld, Ary.'

Hij glimlachte warm. 'Ik jou ook.'

De volgende morgen was de schok groot toen er een stoel leeg bleef aan de ontbijttafel en het al snel duidelijk werd, toen Meijer op het matje werd geroepen, dat jonker Ary le Sage ten Broek die morgen voor dag en dauw met een valies was vertrokken. Hij had om zes uur een huurrijtuig laten komen, dat kennelijk al van tevoren besteld was. Op de kamer van de jonge jonker had een brief gelegen, die een bleke Meijer zwijgend aan de oude jonker overhandigde.

'Hij is naar de stad om zijn zin door te zetten,' kregen de tafelgenoten enkele minuten later te horen. Het ongeloof over deze ongehoorzaamheid van zijn jongste zoon droop van zijn stem. 'Zónder mijn toestemming nog wel!'

'Ary is vijfentwintig, papa, en hij heeft duidelijk aangegeven wat hij wilde gaan doen.'

Een priemende blik legde Mabelia weer het zwijgen op. De jonker schoof zijn stoel met een klap achteruit, toen stond hij op en verdween in zijn kantoor.

Mama snoof enkele malen aan het altijd onder handbereik zijnde loddereindoosje, het zilveren kokertje waarin een dotje zat dat gedrenkt was in eau de cologne. Ze zag nog bleker dan anders. Ze moest haar ogen droogwrijven met een fijn kanten zakdoekje.

Jantine keek fronsend naar de ontbijttafel, want er was nauwelijks gegeten.

Florence maakte zich stilletjes uit de voeten om met haar poppen te gaan spelen. Mama vond eigenlijk dat ze er te oud voor was gewor-

den, maar zo nu en dan zocht en vond het meisje er troost bij. Mabelia ging zoals gewoonlijk naar buiten. Ary was ontsnapt. En zij?

Rochas dampte van de inspanning na een wilde rit door de landerijen. Het had nog een beetje gevoren die nacht, maar verder beloofde het een verrukkelijke dag te worden. Er was inmiddels een maand voorbijgegaan. Pasen was voorbij, en de eerste brieven van Ary waren gekomen.

Hij had een baan aangenomen bij een groot bouwbedrijf dat bedrijfsgebouwen en scholen bouwde. Voorlopig deed hij er administratief werk en was veel met de jonge directeur onderweg. Die had het bedrijf vrij onverwachts geërfd nadat zijn vader was verongelukt. De oom die mededirecteur was, had ernstige hartklachten gekregen en zich noodgedwongen moeten terugtrekken om stil te gaan leven. Ary leerde veel van de kundige jongeman en genoot van al het nieuwe dat op zijn weg kwam.

Papa bromde ontevreden, want die had liever gezien dat zijn jongste zoon met hangende pootjes op het ouderlijk nest was teruggekeerd. Louis miste zijn broer niet, Florence was nog stiller dan gewoonlijk en Mabelia galoppeerde haar eenzaamheid weg op de rug van Rochas.

Mama vond haar te wild, maar papa vond het best zolang ze maar een keurig rijkostuum droeg en uitsluitend op een dameszadel reed. Dat ze zo nu en dan met haar paard over hekken en sloten sprong, wist hij niet.

De werkmensen die het zagen, spraken nooit met een deftig man als de jonker en mompelden slechts onder elkaar over het waaghalzerige gedrag van de freule, die ze overigens graag mochten, want zij was de enige van de familie die weleens langskwam met een gevulde mand bij gezinnen die het erg moeilijk hadden. Zo had ze nog onlangs een tweetal van haar eigen afgedankte japonnen weggegeven aan een weduwe, en tot haar verrassing had deze in een van de zakken een paar gulden gevonden waarvan ze kleren had kunnen kopen voor haar twee kleine kindertjes. Een andere keer had de freule een

dokter laten komen bij het hoestende kind van een los arbeider, van wie de moeder eveneens ziek was. De dokter had niet gewild dat de freule hem betaalde, maar uit eigen beweging hadden die mensen nooit een dokter laten komen. Zo gingen er meer verhalen over freule Mabelia.

Nu was het mei. De eerste meidagen waren zonnig en fris, en 's nachts vroom het licht. Overdag was het heerlijk om buiten te zijn. Op de landerijen waren de boeren druk bezig. De gewassen waren gezaaid en gepoot en de arbeiders waren van 's morgens vroeg tot 's avonds laat bezig het opkomende onkruid te wieden. Jonge dieren volgden hun moeder overal, de bomen begonnen uit te lopen en allerlei weidebloemen bloeiden in vrolijke kleuren. Veel wegbermen waren omzoomd met het tere wit van het bloeiende fluitenkruid.

Mabelia hield van het voorjaar als alles zo uitbundig was. Maar ze was al te lang weggebleven, papa had Ary opgezocht in de stad en zou terugkeren met een viertal logés. Van wie een dominee was, de dominee van de gemeente waar grootpapa kerkte. Twee jaar geleden had de dominee eerst een kind verloren, een paar maanden later op tragische wijze zijn jonge vrouw en enkele weken geleden was hij op de kansel in elkaar gezakt. Volgens zijn dokter had al het verdriet zijn hart verzwakt en moest hij veel rust en gezonde buitenlucht hebben. Dominee zou de komende weken op Moerland logeren, evenals grootpapa.

Daarnaast zou er de hele zomer lang een of andere schrijver komen om in alle rust aan een nieuw boek te werken. Mama vond dat wel interessant.

Naar de komst van grootpapa keek Mabelia wel uit. De baron Van Langeweerde tot Wittewaal woonde in Den Haag in een statig pand, maar gedurende de zomermaanden was hij graag een poosje op het land bij zijn dochter. Hij hield van wandelen en hij hield heel erg veel van de levenslustige Louis, zo veel dat hij eenvoudig nooit wilde weten van de zwakheden in diens karakter. Grootpapa was een streng man.

Grootpapa zou bovendien vergezeld worden door een man die zijn schoonzoon Alois een jaar geleden had leren kennen tijdens een van

de jachtpartijen op Het Loo. Jonkheer Van Mildevoorde zou eveneens een tijdje blijven logeren.

Het zou druk worden op Moerland en mama Le Sage ten Broek was al dagenlang bijna een flauwte nabij van de zenuwen. Jantine niet, Jantine was een flinke vrouw die niet voor een kleintje vervaard was. De huishouding op Moerland was altijd piekfijn in orde. Ze had in opdracht van de jonkvrouwe Mabelia bij de voorbereidingen betrokken. De provisiekamer was tot de nok toe gevuld met lekkernijen, de logeerkamers waren gelucht en de bedden opgemaakt met fris beddengoed. In de lampetkan zat vers water en op elke kamer waar een gast zou logeren, stond een vaas met prachtige rozen, door de tuinman uit de rozentuinen van Moerland geplukt en door mevrouw zelf geschikt. Ook daarbij had Mabelia moeten helpen.

Bloemschikken was het enige typische vrouwenwerk waar ze werkelijk plezier in had. Borduren vond ze ook wel aardig, maar niet te vaak en zeker niet te lang. Ze was ook weleens uitgenodigd voor een jachtpartij op de landerijen van koning Willem, maar jagen deed ze niet; ze hield van dieren en wilde ze niet doodschieten. Dat was iets waar Louis om moest lachen en wat bij papa een onoverbrugbaar groot onbegrip opriep, want hij zag de jacht als een sport. Hij beleefde er net als de koning vroeger veel genoeg aan. De laatste paar jaar was zijne majesteit echter te oud en te zwak geweest om zelf mee te jagen.

Rochas had intussen zelf zijn weg naar de stal teruggevonden, nu zijn berijdster was weggedroomd en hem geen aanwijzingen meer gaf over wat ze van hem verlangde. Het dier sjokte op zijn gemakje de stal in, Mabelia moest lachen en schrok op uit haar gepeins. De stal-knecht kwam al toesnellen om haar uit het zadel te helpen, maar dat was niet nodig. Ze tilde haar rechterbeen achter de beugel vandaan, die op een dameszadel zat om steun en houvast te bieden aan de berijdster. Ze stond op de grond voor de knecht bij haar was, zijn haar in de war en met een strootje erin. Zeker met de keukenmeid in het hooi liggen rommelen, flitste het door haar heen. Louis beweerde tenminste zoiets, maar het was vrij waarschijnlijk dat hij zelf ook dergelijke dingen deed. Mabelia gaf hem de teugels. 'Zul je Rochas goed

droogwrijven? We hebben flink door de weilanden gegaloppeerd.'

'Natuurlijk, freule, ik zorg altijd goed voor Rochas.'

'Dat weet ik.' Ze knikte en liep met vaste tred op het grote vierkante herenhuis toe. Even bleef ze staan om te kijken.

Moerland. Het was een prachtig huis, omringd door hoge bomen en een grote tuin. Aan de achterkant van het huis glinsterde kalm het water van de Binnenmaas, aan de voorkant was een lange oprijlaan, zodat het huis van de weg af wel gezien kon worden. Het was kennelijk te mooi geweest om het helemaal in het groen te verstoppem, maar toch bood de weelderige begroeiing voldoende beschutting om de bewoners een gevoel van vrijheid te geven.

Net toen ze de eerste trede van het bordes op wilde gaan, zag ze het rijtuig komen. Ze bleef staan en wachtte. Papa. Hij was terug en ze was heel benieuwd naar de gasten die hij mee zou nemen. Leven in de brouwerij op Moerland! Ze hoopte dat hun komst wat gezelligheid mee zou brengen. Misschien zou ze Ary dan wat minder missen. Een van de paarden snoof. De koetsier en twee andere knechten kwamen aangesneld. Jantine verscheen in de deur en mama op het bordes om de gasten naar behoren te verwelkomen. Ongetwijfeld was de thee klaar. Mabelia had geen tijd meer om zich op te frissen na de warme, stoffige rit en een fraaie japon aan te trekken. Echter, in haar rijkostuum mocht ze evengoed worden gezien, dat wist ze. Ze rechtte haar rug en keek toe hoe papa als eerste uit het rijtuig kwam, waarna hij zich omdraaide en grootpapa naar buiten hielp. Even hield het meisje de adem in. In haar ogen was de ruim tachtigjarige man al een eeuwigheid stokoud geweest, maar nu had hij iets teers over zich, iets breekbaars wat haar de vorige zomer nog niet was opgevallen.

Stram deed haar grootvader een paar stappen in de richting van zijn wachtende dochter, die meteen de trap afkwam om zich door hem te laten omhelzen. Mama had tranen in haar ogen. Ze miste haar vader altijd als ze hem een tijd niet had gezien. Meestal kwam grootpapa in de zomer en reisden zij in de tijd rond Kerstmis een keer naar Den Haag. Verder zagen ze elkaar niet.

Bijna meteen stapte een slanke man uit met nogal lange haren en wilde bakkebaarden, gitzwart van kleur. Achter hem volgde een

bleke man, die broodmager was en onzeker om zich heen keek. Dat zou wel de predikant met de vage hartklachten zijn, vermoedde ze. Als laatste stapte een dikke, nogal opzichtig geklede man uit het rijtuig. Hij droeg een hoge hoed waaronder slieperig haar tevoorschijn piekte van een onduidelijke peper-en-zoutkleur. De priemende grijsblauwe ogen van jonkheer Rogier van Mildevoorde bleven meteen hangen aan het trotse meisje in haar duidelijk dure rijkostuum. Hij likte zijn lippen af. Hij was het zich niet bewust, maar Mabelia voelde opeens een rilling van afschuw over haar rug lopen.

Ze omhelsde grootpapa toen mama zich terugtrok en met een zakdoekje haar ogen weer droogwreef, onvermijdelijk gevolgd door het snuiven aan haar loddereindoosje.

Papa glimlachte breed. 'Dit is jonkheer Van Mildevoorde.' Als eerste werd de dikke man naar voren geschoven. Onder de hoge hoed kwam een bijna kale schedel tevoorschijn. Rogier van Mildevoorde was een weduwnaar van rond de vijfendertig en wilde opnieuw trouwen, omdat hij aan zijn eerste huwelijk geen kinderen had overgehouden. Hij moest een stamhouder hebben en zijn bezoek aan Moerland was niet zonder bijbedoelingen. Daar wist jonker Alois alles van af. De fletsblauwe ogen namen Mabelia van onder tot boven op.

Ze huiverde opnieuw en wist niet hoe snel ze die hand met de dikke, klamme worstvingertjes los moest laten. Ze gruwde van de natte handkus, die een onsmakelijke plek achterliet op haar handschoen. Dominee schudde hen daarna de hand. Hij bedankte mama met veel omhaal van woorden voor de mogelijkheid om gedurende de zomer te herstellen op Moerland en zei zich te verheugen op de gesprekken met de baron. Ondertussen stond de schrijver zichtbaar te genieten van de prachtige kastanjabomen rondom het grote huis, die op de stammen begroeid waren met klimop.

'Heerlijk,' verzuchtte hij in extase, terwijl zijn wilde zwarte haren bewogen, 'wat een prachtige plek om te wonen.'

'Beschouw Moerland in de komende tijd als uw thuis,' liet jonker Alois hoffelijk weten.

Er werden nog meer handkussen uitgedeeld voordat het gezelschap

zich langzaam naar binnen begaf. Louis dook op en sloot zich bij hen aan.

Eenmaal in de salon gezeten en voorzien van thee en lekkernijen, moest ook Florence acte de présence geven. Het gesprek was geanimeerd.

Alois vertelde trots dat Moerland al vele generaties in zijn familie was en hij was er bijzonder aan gehecht. Hij beloofde het gezelschap de volgende morgen rond te leiden door de omringende tuinen, als iedereen was uitgerust. Na de thee zou Jantine hun hun kamers wijzen en om halfvijf werden ze weer beneden verwacht voor een drankje en daarna stipt om vijf uur volgde het diner.

Dominee gaf te kennen vermoeid te zijn van de reis en werd als eerste naar zijn kamer gebracht. Grootpapa, die merkbaar niet meer zo kras was als voorheen, volgde hem snel. De schrijver zou de koetsierswoning betrekken, die momenteel leegstond omdat de jonge koetsier die sinds een paar maanden op Moerland werkte, nog thuis bij zijn ouders woonde, in het dorp net buiten de monumentale toegangspoort van Moerland. De schrijver kon daar zijn eigen gang gaan, desgewenst zijn ontbijt en lunch daar laten serveren en alleen 's avonds in het grote huis met de familie dineren, waarna kon worden gemusiceerd of een spelletje kaart kon worden gespeeld. De jonker zelf liep met hem mee.

Ineens was Mabelia met jonker Rogier achtergebleven, al was het in gezelschap van Florence, omdat het anders onbetamelijk zou zijn. 'Freule Mabelia, ik ben zeer onder de indruk. Veel heb ik al over Moerland gehoord, maar het overtreft mijn stoutste verwachtingen,' begon hij.

Ze rechtte haar schouders. 'Ik ben blij dat het u bevalt, mijnheer.'

'Heb ik misschien iets verkeerd gezegd?' informeerde hij met opgetrokken wenkbrauwen. 'U bent zo afstandelijk.'

'Misschien ben ik dat altijd wel,' reageerde ze. 'Ik hoop dat uw kamer u bevalt?'

'Zeker, zeker.'

Gelukkig kwam Louis weer binnen. 'Waar was je ineens?' wilde Mabelia weten.

‘Ik moest even iets doen.’

Ze wist wel wat. Louis trok zich vaker terug om een extra borrel te nemen. Ze had weleens horen fluisteren, door de koetsier en ook door papa’s secretaris die twee dagen in de week naar Moerland kwam, dat Louis veel te vaak dronken was, en het verklaarde zijn soms vreemde afwezigheden.

Mabelia haalde haar schouders op en richtte haar aandacht weer op die vreselijke man, die duidelijk zijn best deed om aardig gevonden te worden. ‘Misschien wil jij jonkheer Rogier de stallen laten zien?’ vroeg ze aan Florence. ‘Ik moet me hoognodig gaan opfrissen voor het diner.’ Ze vond een geldig excuus in haar stoffige rijkostuum. ‘Ik stink een uur in de wind naar paarden.’ Ze keek uitdagend naar die gladjakker die haar met zijn ogen probeerde uit te kleden. Ze hoopte hem zodanig te choqueren dat hij weer snel zou vertrekken. Ze voelde dat dat het beste voor haar zou zijn.

‘Paarden stinken niet,’ reageerde de gast evenwel flemend. ‘U ziet er uiterst charmant uit, freule Mabelia. Ik verheug me erop straks met u te dineren.’

Ze knikte. ‘Ja, en met nog een heleboel anderen. Ik hoop dat u zich tevreden kunt stellen met onze eenvoudige plattelandskost.’

‘O, ongetwijfeld.’ Hij liet zich niet in het harnas jagen en daarna troonde Louis hem gelukkig mee naar buiten. ‘Laat maar, Florence,’ knikte hij naar zijn zusje.

‘De engerd,’ zuchtte Mabelia hardop.

Meijer slofte juist binnen met zijn zachte tred. Er verscheen een glimlach om zijn lippen. ‘Maar goed dat mijnheer zelf dat niet hoort, freule. U moet er maar van uitgaan dat hij ten zeerste hoopt dat u mijnheer de dikke jonker zeer aardig zult vinden.’

Ze keek hem bevreemd aan en zweeg. Toen ging ze naar haar kamer, maar de woorden van de eenvoudige huisknecht bleven in haar brein hangen. Voordat ze boven was, drong het tot haar door wat papa met het bezoek van Rogier van Mildevoorde voorhad.

‘Nee, in alle eeuwigheid niet,’ verzuchtte ze opstandig. ‘Dat zal papa me niet willen aandoen!’

**Drie prachtige historische romans van
Gerda van Wageningen, die zich afspelen rond het
landgoed 'Het huis Moerland' in de Hoeksche Waard.**

Het *Huis Moerland* is een mooi, maar noodlijdend landgoed. Dochter Mabelia le Sage ten Broek dient dan ook een goed huwelijk te sluiten om het voortbestaan van het huis te garanderen. De rijke weduwnaar Rogier van Mildevoorde lijkt de beste partij. Maar Mabelia heeft andere plannen!

In *Zomer op Moerland* heeft de oudste van twee broers, Louis le Sage ten Broek, zijn oog laten vallen op Annette Verschoor. Niet vanwege haar schoonheid, maar om haar rijkdom! Maar Annettes hart is niet vrij. Als Louis na een schandaal naar Indië vertrekt, moet broer Ary het landgoed redden. Maar heeft hij ook oog voor Annette?

De jonge Florence le Sage ten Broek is gelukkig op Moerland, het landgoed van haar broer Ary. Als er een stamhouder op Moerland wordt geboren, volgt er een schitterend doopfeest. Maar alles loopt anders. Een schim uit het verleden duikt op en Moerland trilt op zijn grondvesten in *Terug naar Moerland*.

Gerda van Wageningen is bekend van haar vele familie- en historische streekromans. Prachtige verhalen uit een rijk verleden maar voorbijge tijd, waarbij 'geld en goed' de hoofdrol spelen. Maar hoe het ook gaat, toch overwint uiteindelijk altijd de liefde!

Z&K

ISBN 978 90 205 2947 0 NUR 344

9 789020 529470

www.zomerenkeuning.nl